

נר לשולחן שבת

פרשת וישב

גליון מס' 304

שוב נבקש
מי שביכולתו לעזור
לעלון לע"נ ולהצלה
זכות הרבים תעמוד לו!

'אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים.' (רשי"מ ב"ג)
הגאון רבי עזרא ברזל היה בעל בטחון מופלא, אף פעם לא דאג על פרנסתו. היה לו בטחון גמור שאת המגיע לו יקבל.

סיפר פעם שאחר שאירס את בתו קיבל על עצמו התחייבות כספית גדולה. והנה באחד הימים כשנסע באוטובוס לפתע התחיל לחשוב 'איך לקחתי על עצמי התחייבות כזו, מהיכן אשלם אותה, הרי בקושי למחיה יש לי?!...'

מיד התנער והשיב לאותו שבא לערער לו את מידת הבטחון: 'יצר הרע, מה אתה עושה באוטובוס, הלא אני קניתי כרטיס אחד ולא שניים, רד מיד!' ובכן החזיר לעצמו את השלווה והבטחון בה'.

אבל יוסף הצדיק חשש גם מנדנדוד עבירה כפי שאמר 'את האלקים אני ירא', והירא מתרחק אפילו מספק רחוק, וסבר שאף 'בהמת יצירה' אם אוכלין אותה חיה הדבר עלול להוליד באדם אכזריות, לכן צריך לשוחטה, ויש בשחיטה זו ענין של מצוה של 'והייתם נקיים', שלא יחשדו שאוכלים אבר מן החי.

וענין זה מרומז בפרשה הבאה: בפסוק 'וטבוח טבח והכן', דיוסף הצדיק סבר שיש לשחוט את הבהמה אף שנבראה בספר יצירה. 'וטבוח' שפרע להם את בית השחיטה. 'והכן' שהיה בערב שבת, שהוא הזמן שמסוגל לברוא בספר יצירה, וכפי שמצינו בגמרא שרב חנינא ורב אושעיא עשו עגלה משולשת בערב שבת.

וכן בדברי השבטים 'אבל אשמים אנחנו ... ולא שמענו'. (חיד"ו ועיי"ש)

הנה בעל החלומות

מעשה בראובן שקנה דירה, והנה לאחר שנכנס לדירה בא המוכר ואמר שדירה זו היתה של אביו, ובא אליו אביו בחלום שיש מטמון מתחת למרצפת פלונית בפניה פלונית... ופתחו והרימו את הרצפה ומצאו עשרים אלף דולר... והשאלה היא למי שייך הכסף?

המוכר טוען מוכרתי לראובן רק את הבית ולא את המטמון. ואילו הקונה טוען שנפסק בשו"ע שאפילו אם ידוע שהיה פקדון ביד אביהם, ואמרו בחלום שהכסף מונח במקום פלוני, דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין, והרי אלו שלו (חור"מ רנ"ה ט'). וק"ו כאן, שהמוכר לא ידע שהיה לאביו מטמון כסף, ואולי הכסף הוא של מישהו אחר.

השיב הגאון רבי נתן גשטטנר:

הנה על כל שטר כסף מצויין תאריך זמן הדפסתו, ומעתה אם ימצאו בין השטרות שהיו במחבוא שטר עם תאריך של הזמן בו אביו היה גר בדירה, ויש הוכחה מספקת שאביו אכן גר שם באותו הזמן, אם כן ברור שמטמון זה הוחבא על ידי אביו, שהרי בזמן שאביו היה גר ודאי שלא הוטמן על ידי אדם זה.

ומכיון שכך הכסף שייך לבן, שהבן קנאו לא מדין חצר אלא מדין ירושה, דירושה קונה אף בלא כוונה ואינה צריכה קנין. נמצא שאין אנו זקוקים ל"בעל החלום" להודיענו שהמטמון הוא של אביו, דזמנם של השטרות הוכיח שהמטמון היה של האב.

אלא דיש לדון, שאף שהבן זכה במטמון, מכל מקום כשמכר את הבית מכר את כל מה שבתוכו וממילא גם את המטמון.

אולם זה אינו, אמת שהמוכר לחברו חפץ בחזקת בדיל ונמצא בו זהב, הלוקח זכה, כי המוכר מעולם לא זכה בו, אך אם החפץ בא לידי המוכר בירושה, הרי זה מקח טעות. (חור"מ רל"ב י"ח)

וכן כפי שנפסק שהמוכר את הבית מכר את הדברים הקבועים בבית ולא את מלבנות החלונות, מפני שהם לנוי, וכ"ש שהוא לא מכר את המטמון, שאינו שייך לבית כלל. (חור"מ רי"ד י"א)

בשורת "להורות נתן" הביא דרוש נפלא מגיסו,

הגאון רבי אריה גוטסמן, נביא מקצתו

יש להסביר את מחלוקת יוסף והשבטים, שהיה יוסף הצדיק מגיד לאביו שהיו השבטים אוכלין אבר מן החי. ומקשים העולם איך אפשר להאמין כזאת על שבטי י-ה, שהיו צדיקים גמורים. ותיריך השל"ה שהשבטים בראו בהמה על ידי ספר יצירה, ובריה זו אינה חייבת בשחיטה, ואין בה איסור אבר מן החי, ואכלוה בלא שחיטה, ויוסף לא ידע, על כן חשדם.

ועדיין צריך ביאור, מדוע לא דן אותם יוסף לכף זכות, שהם אוכלים בריה שנבראה על ידי ספר יצירה, הרי אלו שבטי י-ה והיה לו לדרוש ולחקור איך הם אוכלים בלא שחיטה, והדבר לא היה רחוק מהם, שהרי גם אברהם אבינו ברא בהמות על ידי ספר יצירה?

ונראה לומר, דלכאורה יש להקשות מה היה צורך לשבטים לברוא בהמות, הלא היה להם מקנה לרוב, ולמה להם להשתמש בשמות הקדושים שלא לצורך?

אלא הנראה לומר: שחיטה היא מעשה אכזריות וגורמת לטבע של אכזריות למי שעוסק בזה, וכפי שכתב החת"ס בתחילת מס' חולין: 'מסכת זו מתחילה בשחיטה, שהיא מידת אכזריות, ומסיימת במידת רחמנות, שילוח הקן'.

אלא דמכיון שהשחיטה היא מצוה, הרי המצוה מגינה ומצילה שלא יחסר לאדם ממידת הרחמנות על ידי האכזריות שבשחיטה. וכפי שמצינו בעיר הנידחת, שהורגים את כל העיר, שהקב"ה מביטח 'ונתן לך רחמים'.

אך כל זה אחר מתן תורה, שאז נצטוו ישראל על מצוות שחיטה, אבל קודם מתן תורה, שעדיין לא היו מצויין על מצוות שחיטה ולא היה בו מצות עשה היה מקום לחוש שהשחיטה הביאה אותם לידי מידת אכזריות, כדי להמנע מכך בראו השבטים בהמות על ידי ספר יצירה אשר אינן צריכות שחיטה, וממילא לא תתדבק בהם מידת אכזריות.

כתנת פסי'ם

סיפרה הרבנית הצדקת מקוצק: 'ביום חופתו של ה"אבני נזר" נקרא המחנות אל חדרו של הרבי מקוצק, ואמר לו הרבי: 'שמעתי שכבודו עשה עבור החתן מלבושים יקרים, היתכן שלנער שיכול לומר 'קדוש קדוש' תחת השולחן נותנים בגדים יקרים כאלו, הרי כשיגדל לא יהיה מהם כלום?!... והנה אמרו חז"ל 'לית כתובה שאין בה תיגרא' על כן ידע המחנות שאני רב עמו על זה', והרים קולו 'דע שאני מתקוטט עמך אודות זה', וכפל דבריו.

אביו של הסבא מנובהרדוק, רבי שלמה זיו שימש כרב ודיין, היה גאון עצום, מנותק מהבלי העולם הזה, החמיר על עצמו שלא ללבוש בגדי צמר, מחשש שעטנו, אשר על כן כינהו 'רב של בדים' על שם לבוש הבדים שלבש. כמו כן לא גרב גרבי צמר, משום שהנעליים היו תפורים בפשתן. (הקדמה ל'מדרגת האדם')

נכדים של אדמו"ר נכבד למדו בישיבת סלבודקה. לאחר שאביהם הוכתר לרבי נכנסו לבית המדרש לבושים מעיל חשוב, כראוי לבני אדמו"ר. המשגיח ניגש אליהם ואמר: "יש מתלים בחוץ..." הרמז הובן. ('בר לשולחן שבת' מהרה"ג רמ"ו)

דיבה רעה בשחיטה...

"כתב כבודו הגיעני אודות אותו שוחט, מאחר שדרכו ישרה ומוחזק בכשרות כאשר אמרת, ורק זאת הפעם חטא בשגגה, ומן השמים זיכוהו שנודע מיד הדבר ולא האכיל איסור. אל תחוש לדברי הבורים הרוצים לקפח את פרנסתו לסלקו ממלאכתו, רק ישאר על כנו, והתרה בו שיזהר מכאן ולהבא. ואם ישנה עוד, תורע חזקתו ויסולק ממלאכתו.

וכבר בא הנה איש ריבו ודיברתי על לבו, והודה שלא נמצאה בו עוולה ורק שנאה קדומה גרמה לו ל... ובכן בבואו שמה השתדל לקרבו, לעשות שלום עמו ועם הנגיד קרובו". ('אוצר המכתבים' תת"כ)

בעיר פלוצק היתה "להקת נרגנים" אשר מטרתם היתה לרדוף את הרבנים בכתיבי מלשינות שכתבו אל המשרד הממשלתי הפולני "גוברניע" – העולם היו קוראים לאותו משרד "בית הקברות" ששם היו קוברים את הרבנים...

גם נגד רבינו הגאון רבי אריה ליב צינץ הגישו הרבה מסירות אל אותו משרד, ומאחר שלא ידע את שפת המדינה לא היה בכוחו להצטדק ולנקות את עצמו מהבלבולים שכתבו עליו...

לזאת, בטרם עזבו את פלוצק אמר לאותם נרגנים: 'אני נאלץ לעזוב את העיר, אבל אשלח לכם רב שהגם שהוא כהן הוא ילך לבית הקברות שלכם וימצא עצה ויצליח...'

הרב שבא על מקומו היה הגאון רבי אלכסנדר זושא הכהן תלמידו של רבי בונם מפשיסחא. הוא ידע את שפת המדינה על בוריה וכמה פעמים התייצב במשרד הפולני ומצא חן בעיניהם, עד שנעשה קץ לחבורת המלשינים. ("תפארת אריה")

'ואשר הוא עושה ה' מצליח' – הצלחת היהודים בכלכלה...

יש הטוענים שהיהודים להוטים אחרי הכסף... מורנו רבי אליהו לאפיאן אמר על זה שהקב"ה נתן ליהודים את השאיפה של "יש לו מנה רוצה מאתיים" לצורך רכישת רוחניות, אלא שאם היהודי לא משתמש במידה זו לרוחניות, היא מתבטאת בצורה של להיטות לצבירת ממון!

מה המשותף לעפרון, עשו, אחי יוסף ונבל הכרמלי?

תשובה: עין רעה והמספר ארבע מאות! בכולם יש עין רעה - 'עין רע' בגימטריא ארבע מאות!

עפרון לקח מאברהם ארבע מאות שקל כסף. עשו רעתה עינו באחיו יעקב ונתקנא בו על הברכות, ובאו עמו ארבע מאות איש. אחי יוסף, שהיתה עינים רעה באחיהם ונתקנאו בו, ועל ידי זה נתגלגל וירדו למצרים, והיו ארבע מאות שנה בגלות.

נבל הכרמלי היה איש כילי וצר עין, על כן בא אליו דוד עם ארבע מאות איש לשלם לו כמידתו. ('כלי יקר' פכ"ג כ"ג)

אמנם יש לברר אם אביו היה הבעלים הראשון של הדירה, כי אם גרו לפניו בדירה הזו, ושנת הדפסת השטרות היא מהשנים בהן גרו אותם דיירים, יש לחוש אולי אותו מטמון הוטמן על ידי הדיירים הקודמים. ואביו לא קנהו מטעם 'חצר', שהרי חצר אינה קונה בדבר שיכול להיות שלא ימצאנו. (ח"מ ר"ס א' ועיי"ש)

ואם כך היה, הרי הספק למי שייך המטמון הזה הוא רק בין הדייר הראשון ובין אביו של המוכר. **אמנם,** לכאורה היה אפשר לפשוט דין זה מדברי הגמ' והשו"ע, באחד שהשכיר את ביתו לכמה אנשים ומצא, הרי הם של השוכר האחרון (ב"מ נו. ר"ס ג), כי השוכרים שהיו לפניו ודאי חיפשו, בדקו והוציאו מהבית את כל מה שהיה להם.

אך יש לפקפק בזה, שהרי אם יצאו בבהלה, אין תולין שזה של האחרון, שהרי לא הספיקו לבדוק ולהוציא את שלהם. (ט"ז שם) **ולכן למעשה,** יש לדעת את המציאות אם היו בדירה הזו דיירים קודמים ובאיזה אופן יצאו. ואחר ידיעת המציאות יהיה אפשר לדון בהלכה זו. (ש"ת "להורות נתן" ח"ד קמ"ה ועיי"ש)

יהיו הדברים לזכרו של שר התורה הגאון רבי נתן גשטטנר זצ"ל

אצלנו הדין של 'לעולם יפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים' פשוט, אך תמר עצמה איך היא ידעה שזה הפסק? התירוץ הוא תמר היתה "לוחמת" - לחמה ביצר הרע, היא קיימה 'אל תאמין בעצמך עד יום מותך', וכך זכתה לרוח חכמים בינה ודעת, שיודעים איך להתנהג בזכה רגע רציני.

לא צריך להבהל מקשיים ומקטרגים, מוכרחים לעבור קשיים בלימוד, בתפילה ובכל דבר, מוכרח להיות קשה! זו דרך העבודה, לא צריך להעצר ובוודאי יזכה להצלחה. ומי שלא נעצר זוכה לסייעתא דשמיא. ("לקט רשימות בעניני חנוכה")

'מוטב שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים'.

'והוא נער - אלא שהיה עושה מעשה נעוה'. (ב"ד פ"ד)

הגאון רבי נסים קרליץ סיפר שבהיותו מגיד שיעור בישיבת "חוג חת"ס", הישיבה מנתה כעשרים בחורים שלמדו בשתי קבוצות. בקבוצה בה מסר את שיעוריו היה תלמיד שהרבה להפריע בשיעורים וסדרי הישיבה, והוכיחו אותו והענישוהו ולא הועיל, עד שרבי נסים הענישו ואמר שהוא קונס אותו על שהפריע בתפילה, שבתפילה הבאה לא יצרפיהו לתפילה.

אחר כך בהגיע זמן התפילה התברר שאין להם בקבוצה עשרה רק עם אותו בחור, אמר רבי נסים שהוא לא יצטרף למנין וממילא השאר יתפללו ביחידות... וכך היה.

אך רבי נסים הזהיר את בני החבורה שלא יגידו לקבוצה השניה על הסיבה מדוע התפללו בלי מנין, כי צריך להזהר בכבודו. **והבחור** הזה שראה שאע"פ שמענישים אותו, מכל מקום דואגים וזהירים לכבודו, שינה את התנהגותו לטובה.

ובאמת שצריכים ההורים והמחנכים להזהר בכבודו של הנענש, ואז יש סיכוי שהעונש ישפיע עליו לטובה, שאם לא זהירים בכבודו, וכ"ש אם מבזים אותו יתעקש ולא ישנה את התנהגותו. ('חוט שני' סי' תר"ח)

"להרבני היקר והנדיב, הנני באתי בדבר בנו ... אשר שמעתי שיש לכבודו עוגמת נפש ... לדעתך, כפי הנסיון שיש לי מעוד איזה צעירים שבמשך השנים אזי יעבור הכל, כי זה גיל הבגרות גורם, והעוברים את גיל הבגרות לאחדים יותר קל ולאחדים קשה". ('מכתבים ומאמרים' ח"ג עמ' כ"ח)

"לכבוד הבחור היקר... מכתבו קיבלתי, והנה על פי רוב חבר שאינו מוצא חבר מתאים, הוא מחמת מידת הגאווה שאינו רוצה להכנע כלשהוא לחברו, ומתרץ את זה לפי שאינו רוצה להתחנף, ובאמת אינו חנופה כלל אלא להראות שאינו מיוחס.

ובאמת עיקר ההצלחה בתורה היא ע"י דיבוק חברים, שנאמר "וקנה לך חבר", דהיינו אפילו לשלם כסף, וכ"ש לוותר על מידותיו שלא להיות יחסן וקפדן, ולא יחרד על הכבוד המדומה, ישאל ויחזור וישאל, ואין לחשוש שמא פעם שניה לא ירצה להשיב לו, כי הבלתי מתגאה אהוב וחביב לכל מכיריו ובוודאי יקרבוהו". ('קריינא דאגירתא' ח"ב ו')